

Csillagszemöldökü

A kék ég most a vízbe lóg le.
Nincsen határvonal.
Borzolatlan a csillogása,
megfeszül sima húros háta,
megpendíti a hal.
Piros szemü, kék uszonyú,
holdas fehér hasú.

Lidérc, hogy köd vagy víz lebeg
a föld felett s ég alatt,
s megkettőzi kápráztatón
a vitorlaszárnyakat.
Vitorla kék, fehér, kemény
riasztja a halat.
A víz alatt, kék víz alatt,
szőke mély víz alatt.

Piros szemü, kék uszonyú,
holdas fehér hasú.
Hátadon zöld izamos hártya,
csillag szemöldökü.
Aki magános milyen árva.
Villanj felém egy csillanásra.
Fejünk így legyen összezárva,
— aki magános milyen árva.
Egyedül iszonyú!

Borsos Miklós illusztrációja

Élet és Evangélium

A PÉLDA CSODÁJA

„Néha úgy érzem: ez szép nap volt, bár semmi különös nem történt. Köszönd te is a pillanatot, melyben igaz magaddal voltál azonos, de még inkább, ha mások közt lehettél példa.”

Örömeink című versében írja ezeket a nagyon egyszerű és nagyon szép sorokat Keresztúry Dezső, aki „emberi nyelven” olyan sok fontos evangéliumi igazságot tett szavá a verseiben. Valóban: nem öröm-e, ha *adhatunk* valamit, ami nem teher, udvariasságból elfogadott és megőrzött jelkép, hanem csakugyan hasznos része lesz azok életének, akiket szeretünk? S minden ajándék közt nem legnagyobb, leghasznosabb-e a *példa*?

Sok más válságtünet közt életünkre, korunkra jellemző a *példaadás válsága* is. Az iskolák magatartás-osztályzatában a legjobb minősítés: a „*példás*”. Vajon a diákok közül hányan

tartják valóban példa-értékűnek azok életét, egyéniségét, vagy — legyünk szerényebbek — legalább iskolai viselkedését, akiknek magatartását a konferencia „*példás*”-nak jelenti ki? S mi a nagyobb baj — most már nem az iskolában, hanem az „*életben*” —: az-e, hogy nemegyszer példának kiáltódik ki olyasmi, ami igazában csak „*kirakat*”, esetleg rosszra-is-rest mafláság, vagy hogy a *jó* elveszítette vonzóerejét, s példa-értéke, közvélemény-alakító hatalma sokszor inkább a *rossznak* van, vagy hogy aki *jót* tesz, az — gyávaságból, szerénykedésből, önzésből — többnyire *rejtve* teszi, és nem vállalja a példaadás legalábbis kétértelmű dicsőségét-örömét? Ezek a jelenségek nyilván összefüggenek egymással, egymást erősítik, „*bűvös körükből*” nem könnyű kitörni.

Ugyanakkor meghökkentő, hogy az élet minden területén, de kivált a fiatalság körében mennyire *hiányzik* a jó példa. Folyóiratok, újságok gyakran írnak a fiatalság erkölcsi szemléletének alakulásáról. Magunk is sok

mindent észlelünk, akarva-akaratlan. A tudományos igényű vizsgálatok meg a személyes tapasztalás tanulságai egybehangzanak: nem a jóindulat hiányzik, elsősorban *példára volna szükség*, ötlet-adóra, elmét és szívet mozdítóra, vonzóra, igazira. Nem is mindjárt a legnagyobb ügyekben. Például abban, hogy hogyan érdemes fölhasználni a szabad időnkét, hogyan alakíthatunk ki értékes emberi kapcsolatokat, hogyan érdemes bánni a pénzzel, és így tovább. Az emberek — főként a fiatal emberek — elsősorban ezekben az elemi kérdésekben keresnek eligazodást, s itt maradnak magukra. Vagy azért, mert úgy érzik, hogy senki sem törődik velük, vagy azért, mert nem találják hitelesnek, megbízhatónak azok példáját, akik nevelni próbálják őket.

A kiindulásul idézett verssorok megmondják, mi a példa-értékű élet, tett, állásfoglalás érvényességének alapföltétele. „Köszönd... a pillanatot, amelyben *igaz magaddal voltál azonos*”. Ha felelősségtudatunk („szeretetünk”) példaadásra indít, semmiképpen sem *látzatok* megteremtésére kell törekednünk. Belső igazság híján látszatokat építgetni akkor is hazug, haszontalan, sőt ártalmas dolog, ha nem az érvényesülés vágya, hanem a szülői vagy előljárói felelősségérzés vezet. Példa csakis a megoldott, valóban értékes életből lehet.

De van-e ma sok megoldott és valóban értékes életű ember? A jóra igyekvőknek nem az-e a sorsa, hogy önmagukban is újra meg újra kételkedniük kell? Sfkos talajon haladunk előre: hány meg hány bukás között! Hibánkból-e vagy az átalakuló kor kuszásága miatt — ki tudja? —, de milyen ritka az a pillanat, amelyben valóban „igaz magunkkal” vagyunk azonosak; s mikor annyi példamutató igyekezet bizonyul farizeusinak, nem szükség-szerűen ébred-e bennünk bizalmatlanság — nem is az eszményeink, hanem önmagunk, épp „példánk” értéke, hittele iránt? S ha a látszatok építgetésétől tartózkodni igyekszünk, *hogyan adjon példát az önmagában is kételkedő?*

Mindenesetre jó odafigyelnünk Jézus evangéliumi útmutatására. Ő nagyon határozottan *éltélte a farizeusokat*. Nem is egészen pontosan azért, amit manapság farizeizmusnak szoktunk nevezni. Nem valami tudatos-szándékos hazugság miatt, hanem in-

kább kifelé forduló, látszatok megteremtésére igyekvő életük miatt. Ezért nevezte őket „meszelt síroknak”, „vak vezetőknak”, ezért mondta róluk: „Jaj nektek...”, mert bejártatok a tengert és a szárazföldet, csak hogy egyetlen pogányt áttérítsetek, és ha ez megtörtént, a gyeheña fiává teszitek őt kétszerte inkább magatoknál”. Nehéz, de csak ki kell mondani: sok fia-lánya keresztény nevelésén kapkodva erőlködő szülő, sok saját életének megoldatlanságát térítgetéssel álcázó hívő hasznosan tenné, ha magára vonatkoztatná ezeket az evangéliumi mondatokat.

Másfelől viszont az evangéliumból félreérthetetlenül kicsendül a *felszólítás* is: „Ti vagytok a világ világossága... Lámpást sem azért gyújtanak, hogy a véka alá rejtsek, hanem hogy a lámpatartóba tegyék és világítson mindenkinek a házban. Úgy tündököljék a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jótetteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” Minden bizonynal ide vág a többször s többféle összefüggésben ránk maradt jézusi mondat is: „Akinak *van*, annak még adatik; akinek *nincs*, attól az is elvétetik, amije van”.

Ha összefoglalásként csak annyit mondanánk, hogy a *példaadás* kötelességének-örömeinek krisztusi *kerete* épp ez: ha úgy látod, hogy egészen üres a kezed, ne próbálj a példamutató kedvéért másnak látszani, mint ami vagy, de ami kevesed *van*, ne titkold, ne kicsinyeld! — máris olyasmit sikerült megfogalmaznunk, amin újra meg újra elgondolkodhatunk. De Jézus nemcsak beszélt a példaadásról. *Meg is mutatta*, hogyan kell példát adni. Legvégső soron azzal mutatta meg, hogy saját életének, halálának példává tisztogatását *rábízta az Atyára*.

„Köszönd te is a pillanatot...” — írta a költő. Akarat is, bátorság is kell ahhoz, hogy életünk vagy legalább egy-egy tettünk, szavunk, szokásunk példává növekedhessék, és Isten el is várja tőlünk a „kiállás” bátorságát, a felelősségérzést másokért. De a szülő, a barát, a felebarátaiért felelősséget érző ember életét ő teszi lámpásként lámpatartóra. Ő *ad* annak, akinek már van, hogy még többje legyen, s egyszerre érezhesse az ajándékozás és a megajándékozottság kettős örömét.

TÓTFALUSY ISTVÁN